

Joséphine D E D E T

Géraldine

EGY MAGYAR NŐ
ALBÁNIA TRÓNJÁN

EURÓPA
KÖNYVKIADÓ
BUDAPEST, 2015

NÉMETORSZÁGI BENYOMÁSOK

Géraldine 1936-ban meghívást kap porosz rokonaitól, a Seherr-Thoss családtól, hogy töltsön velük néhány napot grübeni kastélyukban, majd nézzék meg együtt a Garmisch-Partenkirchenben rendezett téli olimpiai játékokat. A leány nagy örömmel fogadja a lehetőséget, hogy Alsó-Sziléziától Bajorországig beutazhatja Németországot. De nemigen tudja, mit gondoljon erről az új Németországról, amelynek arculata egyre többekben ébreszt kételyeket Európában.

Géraldine jól ismeri Breslaut – nagyanyja, Margit grófnő szülővárosáról mindaddig olyan képe volt, mint magáról a nagymamáról: szigorú, zord, kifogástalanul rendezett kaszárnyáival és feszes tartású tisztjeivel. Ám egy huszonegy éves leány szemével a város immár másféle, eddig sosem látott vonásokkal gazdagodik. Géraldine örömmel tapasztalja, hogy az unatkozó tisztiek nagyon is kihasználják a szabad lehetőségeket, eljárnak táncolni, és az osztrák vagy magyar arisztokratáktól eltérően nem csak az elsőbálozók unalmas táncestélyeire járnak. A jó házból való fiatal leányok iránti érdeklődésük éppenséggel arra mutat, hogy kevésbé érdeklik őket a könnyű örömök, és szívesen indulnak újfajta kalandokra. Géraldine Breslauban megérzi magában „a párizsi vért”, különösen mivel ő és barátnői, a Larisch lányok az egyetlenek, akik púderezik és rúzzozzák magukat. Ez a kis kacérság szenzációt kelt, ami tetszik neki a bálokban, de zavarná fényes nappal. Délutánonként a tisztiek ugyanis sokkal kevésbé gálánsan viselkednek: azzal ijesztgetik a lányokat, hogy az

utcán hirtelen kitarják nagy bőrköpenyüket és így próbálják befogni őket. Ezt a veszélyt látva a lányok már csak együtt, szorosan összekapaszkodva mernek az utcán járni. A tisztek ilyenkor, közömbösséget színelve, feltűnően áttérnek az utca túloldalára és kiüllesztett mellel, szúrós tekintettel, az önimádat mintaképeiként parádéznek *feldgrau* (csukasziürke) egyenruhájukban.

Ez a színjáték azonban nem téveszti meg Géraldine-t, aki különös jövés-menésekre lesz figyelmes a grübeni kastélyban. Manni bácsi⁶⁹ és neje, Muriel „régib barátokat” fogadnak és a „régib szép időről” beszélgetnek. Ezek a barátok egyesével érkeznek a kastélyba és külön-külön is távoznak onnan, késő éjszaka. A férfiak a nagy dohányzóba zárkóznak, s a fiatalokat megbízzák, hogy őrök álljanak az ajtónál, miután a személyzetet hazaküldték. A beszélgetésfoszlányokból és némi kombináció segítségével Géraldine hamar megérti, hogy ezek a „régib barátok” valójában a Wehrmacht magas rangú tisztjei, akik, Mannihoz és Murielhez hasonlóan, helytelenítik Németország politikai irányultságát. Az egyszerre kíváncsi és bizalmatlan Géraldine tehát kivételezett látogatóként nézheti végig a garmisch-partenkircheni téli olimpiai játékokat.

Garmischban, mindenki láthatja, rend van. Éspedig figyelemre méltó rend, különösen ha meggondoljuk, hogy a szerény méretű kisvárosba több mint egymillió látogató érkezik. Sehol sincs közlekedési dugó, nincs lökdösődés a környékbeli kis vasútállomásokon. Az eseménysor egész ideje alatt a Bajor-Alpok nem egyéb, mint az új Németország szeretni való, mosolygós kirakata. Az ünnepi események idejére a kereskedők gondosan lekasztják a táblákat, amelyek megtiltják a zsidóknak a belépést, de a természet hamar kibukik belőlük... Egy áruházi eladónő utasítja Géraldine-t, aki éppen egy síruhát akar vásárolni, hogy Guten Tag helyett Heil Hitlerrel köszönjön. A lány dühösen és síruha nélkül távozik. Ott-tartózkodása alatt több alkalommal is felingerli őt a politikai nézetek ilyenfajta kényszerítése.

⁶⁹ Manni (Hermann) bácsi Apponyi Margit grófnő, Géraldine apai nagyanyjának unokaöccse. A korábbiakban említettük amerikai származású feleségét, Muriel White-ot.

Géraldine és Seherr-Thossék egy szép szállodában laknak, a tó mellett. Itt száll meg a Harmadik Birodalom két magas rangú hivatalnok is: Göring, aki ekkor a légierő minisztere, és Udet, a híres vadászpilóta, aki hatvankét győztes bevetésével a háborús pilóták között a második lett.⁷⁰ Géraldine többet találkozik vele a nagy stadionban, mint a szállodában, ahol keveset tartózkodik. „Éjszakánként nem aludtunk többet öt óránál, mert a versenyeken kívül, amelyeket megnéztünk, kihasználtuk a lehetőséget a sielésre, este pedig táncolni mentünk – s mindezt úgy, hogy soha egy pillanatra sem voltunk fáradtak, annyira egészséges ott a klíma.”⁷¹ Napsütéses és nagyon hideg idő van. Reggelente, amikor Géraldine kinyitja a spalettákat, csodálkozva látja, hogy éjszaka megint havazott. A szálloda parkja fölött pedig ott látja Udet Búcker Bű 133-as Jungmeister repülőjét, ahogyan akrobatikus légitűtőanyagokat gyakorol. A halványszürke, az oldalán a náci jelvényt viselő gép közelről könnyűnek, törekenynek látszik: mindössze hat méter a fesztávolsága. „Egy repülőművész gépe ez, de nem a politika művészé”, jegyzi meg hidegen Manni bácsi.⁷²

Seherr-Thossék és Géraldine a kiválóságoknak fenntartott tribünön foglalnak helyet, a hivatalos tribüntől balra, így bőven van alkalmuk szemügyre venni a Birodalom minisztereit, és persze azt, akire minden figyelem irányul: magát Hitlert. Géraldine nemigen érti, hogy miért imádják ennyien, nemcsak németek, hanem külföldiek is. És különösen a nők. „Amikor kiszállt az autójából, vagy elindult, a nők valósággal örjöngtek, csókokat és virágokat dobáltak neki.”⁷³ A lány kitartóan vizsgálgatja a figurát, de be kell vallania, hogy ha nem venné körül ennyi hódolat, ő észre sem venné azt az embert. A férfi, aki ilyen heves lelkesedést vált ki a női nemből, számára nagyon is közönségesnek tűnik. „Olyan volt, mint aki nincs jelen; fakó,

⁷⁰ Manfred von Richthofen, a „Vörös báró” mögött (nyolcvan győzelem).

⁷¹ Beszélgetés a szerzővel, 1996. január.

⁷² 1936 júniusa óta Ernst Udet a légügyi minisztérium technikai irodáját vezeti. 1939 februárjában a Luftwaffe General Luftzeugmeistere lesz, s ettől kezdve meghatározó befolyással bír a légierő számára szükséges anyagok és berendezések meghatározására és gyártására. Ebben azonban olyan sokat téved, hogy 1941 novemberében öngyilkosságot követ el.

⁷³ Beszélgetés a szerzővel, 1996. január.

meghatározatlan színű szeme volt.” Állítólag kék, amikor megélenkült a tekintete. Állóvíz, amely felbolydul, amikor beszédet mond, és Géraldine elismeri, hogy az „r”-ek sokszor váratlan hangsúlyozása ellenére, az ő szájából a legbanálisabb mondatok is különleges súlyt kapnak. A megnyitőünnepségen volt is alkalma tapasztalni, milyen módon képes bővületben tartani hallgatóságát. A közönség felállva hallgatta végig a nemzeti himnuszokat; az utolsó a nemzetiszocialista párté volt. Hanem mekkora volt a fiatal magyar lány meghökkenése, amikor a tribünön a szomszédnöje erővel felemelte az ő karját, és így kiáltott rá: „Ha nem csatlakozik a karlendítéshez, nem maradhat közöttünk!”

1937. január 15-én Géraldine koszorúslányként jelenik meg húga esküvőjén, s jobban ragyog, mint valaha. A csillogó szőke hajú, kék szemű Virginiát kezdettől fogva nagyon sokan körülrajongták – talán többen is, mint Géraldine-t, akinél nyugtalanítja az embereket, hogy azt hiszik, nehezen megközelíthető. Virginia nem ahhoz a tengerész-tiszthez ment, akivel „tévedésből” eljegyezte magát, s akivel – kihasználva, hogy a tanulmányai miatt távol van – elég hamar szakított is. Ezúttal biztos a választásában, és a család is helyesli azt: vőlegénye, a nála hat évvel idősebb magyar Baghy András fess, elegáns megjelenésével mindenkit elbűvöl. Virginia a Park Club bálján ismerkedik meg vele Budapesten. *„Táncfigurákat csináltunk. A fiatal emberek alkották az egyik kört, mi, lányok a másikat. Amikor a zene szünetet tartott, az volt a feladat, hogy megálljunk és térdet hajtsunk egy fiú előtt.”* Virginiának jó szeme volt, sikerült is úgy intéznie, hogy az elé a vonzó fiatalember elé kerüljön, akit az estély kezdetén már kiszemelt magának. *„Le volt barnulva, mert éppen akkor érkezett haza ausztriai téli sportolásból. Miután térdet hajtottam és fölemeltem a tekintetem, ő is rám mosolygott. Szerelem volt első látásra”,* meséli később nosztalgikusan.⁷⁴

Az esküvői szertartás jellegzetesen magyar módon zajlik. A vőlegény a főnemesek bársonyköpenyét viseli, derekán a hagyományos kard. Virginia szintén régi hímzéses ruhát visel, fején kecses diadém-

⁷⁴ Beszélgetés a szerzővel, 1996.

mal, amelyről áttesző fátyol hullik alá. A Károlyi-palota dísztermében a hat koszorúslányt is lefényképezik: mindannyian rákszínnű szaténruhát viselnek, válluk előtt nagy textilvirággal. Nevetős csoport: hat eladó lány...

Miközben András és Virginia a Côte d’Azurön töltik mézesheiteket, Géraldine nagynénjénél, Károlyi Daisynél lakik, aki a királypártiak vezetőjének neje. Fejébe veszi, hogy dolgozni fog, részben azért, hogy saját szükségleteit fedezze, részben mert az arisztokrata lányok ekkoriban igyekeznek hasznossá tenni magukat. 1937 elején értesítik, hogy a Nemzeti Múzeum elfogadta jelentkezését, és az egyik legbecsesebb részlegbe, az egyiptomi gyűjteményhez osztják be. A fiatalok ebben az időben valósággal rajonganak a művészet-történetért, és sokan álmodnak egy ilyen posztról. Géraldine-nak az volt a szerencséje, hogy jelentkezését megtámogatta egy távoli rokon, Zichy gróf, a magyar múzeumok elnöke. Unokahúgával beszélgetve Zichy gróf megbizonyosodhatott felőle, mennyire lelkesedik a régi korok történelméért, amelyet Pressbaumban tanult és a nagyapponyi könyvtárban folytatott olvasmányaival gazdagított.

Géraldine tehát mindennap elmegy a Nemzeti Múzeumba, amelynek márványoszlopai és háromszög alakú homlokzata halványan emlékeztet a Parthenonra. A királyné sosem felejt el ezt a tanulási élményt, amely zsebpénzt is hozott neki: *„A munkám reggelenként abból állt, hogy részletes tanulmányokat állítottam össze, nemcsak az ókori egyiptomi anyagról, hanem a legkülönbözőbb egyéb témákról is, például az impresszionista festészetéről, amelyet így volt alkalmam jól megismerni. Délutánonként pedig a múzeumi könyvesboltban dolgoztam, ahol a múzeumi újságot, képeslapokat és szobormásolatokat árultunk, amelyek nagyon népszerűek voltak a turisták körében.”*⁷⁵ Akik egyébként el vannak ragadtatva a bájos, művelt és több nyelven beszélő könyvtárosnőtől, aki nem engedi őket távozni egy-egy Horus- vagy Anubis-szobor nélkül.

Egy nap, amikor a múzeum zárva tart, Géraldine nyugodtan olvasgat a szobájában, amikor Daisy néne különös kéréssel jön be hozzá: néhány barátnője titokban elment egy jósnőhöz, és igen fel-

⁷⁵ Levelezés a szerzővel, 1995.

dúltan érkeztek vissza. Mivel nem hajlandók többet mondani, és ha kérdezzetik őket, csak titokzatos arcokat vágnak, a hölgyek, akik még nem jártak a jövőmondónál, most egymás sarkát taposva sietnek hozzá... bár előzőleg gúnyosan kinevették kedves barátnéik hiszékenységét. Károlyi Daisy ugyan hetek óta ellenáll a kísértésnek, de másrésről alig várja, hogy meghallgassa ezeket az ostobaságokat, ám nem meri egyedül fölkeresni az illetőt. Tehát ezúttal ő kéri Géraldine-t a gardedám szerepére. Géraldine komoly lány, helyteleníti a dolgot, ami ráadásul vallási meggyőződésével sem egyeztethető össze. De hogyan tagadhatná meg egy rokon kérését, aki ráadásul mindig is nagyvonalúnak mutatkozott irányában?

Daisy mindenre gondolt és mindent elrendezett: úgy tesznek, mintha csak sétára indulnának a szép napsütésben, de az első adandó alkalommal letérnek egy mellékutcába és beszállnak egy taxiba. A jósnő lakhelye elé érve egy pillanatra megtorpannak: a jövőmondó ugyanis egy városszéli fabódében lakik, melynek deszkáiról lepattozott a festék. Az ablakok egy udvarra néznek, ahonnan disznósírban piruló hagyma édeskés szaga árad. A jósnő per sze cigány asszony, a kora meghatározhatatlan, orrán visszataszító bibircsók, átylukasztott füleiben amulettek lógnak. Károlyi grófnő összeszedi minden erejét és magabiztos léptekkel bemegy a helyiségbe, ahol a klienseknek jósolnak. *„Végtelen hosszú ideig kellett várakoznom. Utóbb megtudtam, hogy a jósnő mindenféle hókuszpókuszt bevetett: kristálygömbbel, tenyérvonalakból, tarot-kártyákból, ingával jósol...”*⁷⁶ emlékezik a királyné.

A cigány asszony, amikor kikíséri látogatóját, éles pillantást vet Géraldine-ra. „Ez a leány a tavaszt hozta el számomra, el akarom mondani neki, mit tartogat számára a jövő” – jelenti ki határozottan. Károlyi grófnő és Géraldine azonnal elutasítja az ajánlatot, de a jósnő csak erősködik, és megígéri, hogy csak a kézvonalakból fog ítélni, és nem kér érte semmit, így aztán beleegyeznek. „Liliomfehér arcú szép leány, a te számod a hármas, mert még ebben az évben három könnyű baleset ér, és hárman fogják megkérni a kezedet. Ide hallgass: kétszer látom a tengert. Azt a férfit válaszd, aki arra kér, kelj

⁷⁶ Beszélgetés a szerzővel, 1996.

át rajta, ne azt, aki eljön hozzád. A tenger, amelyen átkelsz, ragyogó lesz: látom, ahogy szikrázik a napsütésben. Ekkor a legmagasabb dicsőség ér, amit csak el lehet képzelni. De életedet mások életének fogod szentelni, mert ilyen a jellemed és a sorsod...” *„A jósnő minden jóslata – a három baleset, a három lánykérés – megvalósult, és el kell ismernem, hogy utólag ez nagyon felkavart”*,⁷⁷ vallja meg 1995-ben a királyné, hozzátéve, hogy később soha többet nem fordult jósnőhöz.

⁷⁷ Levelezés a szerzővel, 1995.